

הלל ruled for her בית הלל

(שייך לע"א)¹ הורוה בית הלל –

OVERVIEW

The גמרא cites this משנה of הורוה ב"ה to prove the term הורוה applies to a הוראה of איסור (as well as היתר). Our תוספות clarifies a difficulty from a historical perspective.

גבי הילני המלכה -

This הוראה of ב"ה was to הילני the queen as the משנה in נזיר states explicitly.

anticipates a difficulty: תוספות

אף על גב דמבית חשמונאי היתה שהרי אם מונבז המלך² היתה כדאמר ביומא (דף לז, א ושם) -
Even though הילני was from the house of the חשמונאים, for she was the mother of King מונבז as the משנה states in יומא -

ומלכות הורדוס³ מאה ושלש שנה בפני הבית⁴ -

And the reign of הורדוס began one hundred and three years before the המקדש בית was destroyed -

והלל לא נהג נשיאותו עד שלש שנים לאחר מלכות הורדוס -

And הלל did not conduct his 'presidency' (over the סנהדרין) until three years after the beginning of the הורדוס reign -

כדאמרין (שבת טו, א) הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה⁵ -

As the גמרא states that הלל, his son שמעון, his son גמליאל and his son שמעון conducted their נשיאות the last hundred years that the המקדש בית stood, so הלל became a נשיא three years after the reign of הורדוס began.

replies: תוספות

מכל מקום כבר היו לו אז תלמידים⁶ שהורו:

Nevertheless, הלל already then (during the time of המלכה) had students who gave rulings.

SUMMARY

¹ This (as well as the next two תוספות) is referencing the גמרא on the עמוד א'.

² See here. מירא דכיא and רש"י (however) See. בנה של הילני המלכה מזרע חשמונאים רש"י ב"ב יא, א ד"ה מונבז.

³ הורדוס killed the entire חשמונאי family (see ב"ב ג, ב), therefore הילני (who was חשמונאי) lived before הורדוס.

⁴ ע"ז ט, א.

⁵ The question is; how is it possible that the הלל בית (who were students of הלל) gave a ruling to המלכה who lived before הורדוס, when (even) הלל began his נשיאות only three years after the beginning of הורדוס reign.

⁶ ב"ה had תלמידים before he became a נשיא and they were called ב"ה.

The ב"ה existed and gave rulings even before הלל became a נשיא.

THINKING IT OVER

Why did תוספות ask this question here, when he should have asked this question on the משנה in (יט,ב) מסכת נזיר, where the source of the story is?